

**PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI**

**ZBORNÍK VEDECKOVÝSKUMNÝCH PRÁČ
KATEDRY PEDAGOGIKY
(15)**

**BANSKÁ BYSTRICA
2019**

Názov: *„Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky (15)“*

Vedecký redaktor:

prof. PhDr. Jolana Hroncová, PhD.

Výkonný redaktor:

doc. PhDr. Mário Dulovics, PhD.

Recenzenti:

prof. PaedDr. Ján Danek, CSc.

doc. PhDr. Václav Bělík, PhD.

Grafický návrh obálky:

doc. Ing. Martin Hronec, PhD.

Zborník prešiel vedeckou korektúrou. Za jazykovú a obsahovú stránku zodpovedajú autori.

*Zborník je financovaný z prostriedkov projektu KEGA č. 027UMB-4/2019
Aktualizačné vzdelávanie pre sociálnych pedagógov základných a stredných
škôl*

ISBN 978-80-557-1599-5

OBSAH

ÚVOD (J. Hroncová)

.....	6
HRONCOVÁ, J.: Katedra pedagogiky sa lúči s pánom prof. PhDr. Ľudovítom Višňovským, CSc.,	7
VIŠŇOVSKÝ, Ľ.: Niekoľko slov k 65. výročiu vzniku Pedagogickej fakulty UMB v Banskej Bystrici a k 58 rokom môjho pôsobenia v učiteľskom vzdelávaní	11
HRONCOVÁ, J.: Katedra pedagogiky Pedagogickej fakulty UMB v kontexte jej historického vývoja a v súčasnosti	23

1. SOCIÁLNA PEDAGOGIKA A SOCIÁLNA PATOLÓGIA

Príspevky z vedecko-výskumného projektu KEGA č. 027UMB-4/2019 *Aktualizačné vzdelávanie pre sociálnych pedagógov základných a stredných škôl*

HRONCOVÁ, J.: Aktualizačné vzdelávanie pre sociálnych pedagógov základných a stredných škôl – jeho súčasný stav a problémy v Slovenskej republike	39
NIKLOVÁ, M. – LIETAVOVÁ, M.: Aktuálne problémy školských sociálnych pedagógov v sociálno-výchovnej praxi	51
DULOVICS, M.: Kompetencie a metódy sociálnych pedagógov aplikované pri práci so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia v kontexte aktualizačného vzdelávania ..	63
BAČOVÁ, D. : Súčasný stav vzdelávania sociálnych pedagógov na Slovensku	73

Príspevky z vedecko-výskumného projektu VEGA č. 1/0446/19 *Stredoškolská mládež, jej potreby a ohrozenia vo voľnom čase v 21. storočí*

NEMCOVÁ, L. – NOVOCKÝ, M.: Overovanie faktorovej štruktúry a vnútornej konzistencie výskumného nástroja „Leisure Motivation Scale (LMS)“ na slovenskej vzorke stredoškolskej mládeže	87
DULOVICS, M.: Riziko vzniku návykového správania vo vzťahu k internetu u detí a dospievajúcich a možnosti jeho prevencie	100
CITTERBERGOVÁ, G. - GALKOVÁ, L.: Voľnočasové trendy mladých ľudí vo virtuálnom priestore a ich riziká	109

Príspevky, ktoré nie sú súčasťou vedecko-výskumných úloh

HANESOVÁ, D.: Súčasný výzvy pre sociálne profesie: Sociálna pedagogika ako zmysluplná perspektíva	118
NIKLOVÁ, M.: Sociálna pedagogika v Nórsku – vybrané problémy	124
PETRÍK, Š.: Prostitúcia ako rizikové sexuálne správanie a možnosti jej prevencie	132

2. PEDAGOGIKA, ŠPECIÁLNA PEDAGOGIKA, DIDAKTIKA

BELKOVÁ, V.: Podpora a pomoc mladým dospelým po odchode z náhradnej ústavnej starostlivosti	142
---	-----

ROVNANOVÁ, L.: Teoretická a praktická profesijná príprava učiteľov z perspektívy študentov učiteľstva	153
ZOLYOMIOVÁ, P. – ZOŠÁKOVÁ, K.: Význam kariérového poradenstva pre žiakov stredných všeobecnovzdelávacích škôl	171
SÁMELOVÁ, S. – MORAVEC, L.: Matej Bel ako inšpirácia pre súčasný etický kódex učiteľa	181
OSVALDOVÁ, Z.: Prípadová štúdia – možnosť ako aktivizujúco vyučovať	194

3. PRÍSPEVKY AUTOROV ZO SPOLUPRACUJÚCICH VYSOKÝCH ŠKÔL

SELICKÁ, D.: Sociálny pedagóg a jeho pomoc národnostne zmiešaným rodinám	207
SMIČKOVÁ, M. – HOLDOŠ, J.: Kontakt adolescentov s cudzími ľuďmi v prostredí internetu.....	219
JEDLIČKOVÁ, P.: Medzigeneračná edukácia v kontexte sekundárnej profylaxie agresívneho správania	230

4. PRÍSPEVKY DOKTORANDOV KATEDRY PEDAGOGIKY

MAKÚCHOVÁ, J.: Deti a mládež v globalizovanej digitálnej spoločnosti.....	242
VRABCOVÁ, V.: História rímskokatolíckeho sirotinca v Kláštore pod Znievom (1919-1950)	254
KOCUROVÁ, H.: Význam školských lídrov v edukácii	262

5. INFORMÁCIE

5.1 Informácia o aktuálnych vedecko-výskumných projektoch realizovaných na Katedre pedagogiky v akademickom 2018/2019	272
5.2 Informácia o XXIII. ročníku medzinárodnej vedeckej konferencie SOCIALIA 2019, ktorá sa uskutoční v dňoch 17. - 18. októbra 2019 v Horskom hoteli Šachtičla	276
5.3 Výber z knižnej publikačnej činnosti členov Katedry pedagogiky v akademickom roku 2018 /2019	277

6. PRÍLOHY

Zoznam členov Katedry pedagogiky Pedagogickej fakulty UMB v akademickom roku 2018/2019	278
Interní doktorandi Katedry pedagogiky Pedagogickej fakulty UMB v akademickom roku 2018/2019	278
Foto z vystúpenia prof. Ľ. Višňovského na konferencii „Výchova a vzdelávanie“	279
Foto z rozlúčky dekana PF UMB prof. Štefana Porubského s profesorom Ľ. Višňovským	280
Foto z rozlúčky Katedry pedagogiky s prof. Ľ. Višňovským	281

Úvod

Aj v roku 2019 pokračujeme v tradícii vydávania katedrových vedeckých zborníkov, v ktorých prezentujeme zameranie činnosti Katedry pedagogiky v akademickom roku 2018/2019. V tomto roku sme spracovali „Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky č. 15“. V ňom prezentujeme naše vedecko-výskumné a publikačné aktivity, tiež príspevky doktorandov katedry a zahraničných spolupracovníkov. Pripomíname si tiež aktuálne podujatia na Pedagogickej fakulte UMB a Katedre pedagogiky, ale aj personálne zmeny, ktoré v tomto akademickom roku u nás nastali.

Pedagogická fakulta UMB bola organizátorom konferencie „*Vzdelávanie pre budúcnosť*“ pri príležitosti 70. výročia vzniku vysokoškolského učiteľského vzdelávania v Banskej Bystrici a 65. výročia vzniku Pedagogickej fakulty, ktorá sa uskutočnila dňa 10. 4. 2019. Katedra pedagogiky v rámci tejto konferencie mala samostatnú sekciu pod názvom „*História a súčasnosť Katedry pedagogiky v kontexte vývoja učiteľského vzdelávania v Banskej Bystrici – významné osobnosti*“. Hlavné referáty v tejto sekcii mali prof. Ľ. Višňovský na tému „*Vývoj učiteľského vzdelávania v Banskej Bystrici a Pedagogická fakulta*“ a prof. J. Hroncová: „*História a súčasnosť Katedry pedagogiky v kontexte vývoja učiteľského vzdelávania v Banskej Bystrici – významné osobnosti*“. Podstatné časti ich vystúpení sú uvedené v tomto zborníku.

Na rokovaní sekcie sa zúčastnili okrem členov katedry aj viacerí absolventi a prorektor UMB doc. Ing. Vladimír Úradníček, PhD. Rokovanie v sekcii sa stretlo s pozitívnym ohlasom u účastníkov konferencie.

V akademickom roku 2018/2019 dochádza na Katedre pedagogiky opäť k personálnym zmenám. V júni 2019 odišla na materskú dovolenku a k 31. 8. 2019 ukončí pracovný pomer na PF UMB PaedDr. Gabriela Citterbergová, PhD., ktorá pôsobila na Katedre pedagogiky vo funkcii odbornej asistentky dva roky. Pani doktorke ďakujeme za jej tvorivé a zodpovedné pôsobenie na katedre a želáme na materskej dovolenke i v nasledujúcom období všetko najlepšie.

V tomto akademickom roku končí svoje 58-ročné pôsobenie na Katedre pedagogiky aj pán prof. PhDr. Ľudovít Višňovský, CSc., ktorý od roku 2014 pôsobil vo funkcii emeritného profesora. Dekan Pedagogickej fakulty UMB v Banskej Bystrici, prof. PaedDr. Štefan Porubský, PhD. sa s ním za fakultu rozlúčil pri príležitosti „*Dňa učiteľov*“ 28. 3. 2019. Katedra pedagogiky sa s pánom profesorom Višňovským rozlúčila 20. 6. 2019. Pán profesor Višňovský patril medzi najvýznamnejších pracovníkov Katedry pedagogiky a Pedagogickej fakulty UMB počas jej doterajšej histórie.

Jeho pôsobenie na Katedre pedagogiky a Pedagogickej fakulte UMB približujeme v samostatnom príspevku tohto zborníka. V ďalšej etape života želá Katedra pedagogiky Pánu Profesorovi Ľudovítovi Višňovskému, CSc., všetko najlepšie do ďalšieho života a ďakuje za jeho doterajšiu intenzívnu, tvorivú a zodpovednú 58 ročnú prácu v prospech Katedry pedagogiky i Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v oblasti pedagogickej, vedecko-výskumnej a riadiacej činnosti a za jeho výrazný podiel na zvyšovaní kvalifikačného rastu členov katedry a jej doterajší rozvoj.

V závere úvodu chcem poďakovať všetkým autorkám a autorom, ktorí zaslali príspevky do *Zborníka vedecko-výskumných prác Katedry pedagogiky č. 15*, tiež výkonnému redaktorovi doc. PhDr. Mário Dulovicsovi, PhD. za editorskú činnosť pri zostavovaní zborníka. Moje osobitné poďakovanie patrí tiež pánom recenzentom prof. PaedDr. Jánovi Danekovi, CSc. a doc. PhDr. Václavovi Bělíkovi, Ph.D. za odborné a precízne posúdenie zborníka.

prof. PhDr. Jolana Hroncová, PhD.
vedecká redaktorka zborníka

PODPORA A POMOC MLADÝM DOSPELÝM PO ODCHODE Z NÁHRADNEJ ÚSTAVNEJ STAROSTLIVOSTI

Vlasta Belková

Úvod

Od začiatku transformácie ústavnej starostlivosti o deti v náhradnej výchove v druhej polovici 90-tych rokov 20.storočia sa v tejto forme starostlivosti veľa zmenilo. Transformácia smerovala o.i. k zmenám prípravy detí v detských domovoch na samostatný život a vytváranie priestoru pre podporu a pomoc mladým dospelým po odchode z ústavnej starostlivosti. Dôraz kompetentní kládli na pokračovanie starostlivosti o mladých ľudí začínajúcich samostatný život. Opatrenia sa zameriavali na vyhodnotenie potrieb mladých ľudí, poradenstvo, podporu a pomoc v prvých rokoch po odchode z detského domova.

1 Možnosti podpory mladým dospelým zo strany štátu

Mladí dospelí, ktorí ukončili pobyt v detskom domove patria do skupiny osôb, na ktoré sa vzťahuje špeciálny štatút sociálnej pomoci.

Aktuálne zákony Slovenskej republiky napomáhajú mladým dospelým po ukončení ústavnej starostlivosti prioritne jednorazovým príspevkom, ktorý mu po jeho odchode poskytne. Právne je ukotvený aj systém domovov na polceste, ktoré „predstavujú určitú prestupnú stanicu dieťaťa medzi ukončením ústavnej starostlivosti a osamostatnením sa“ (Kasanová, 2008, s.325).

Jednorazový finančný príspevok

Pri odchode z ústavnej starostlivosti má mladý dospelý nárok na jednorazový finančný prostriedok, ktorý mu je poskytnutý Centrom pre deti a rodiny (aktuálny názov pre detský domov), príp. obcou, ak spĺňa požadované kritériá. Cieľom je podporiť mladých dospelých v kritickej situácii ich odchodu, kedy mnohí z nich nemajú nasporené vlastné finančné prostriedky, ktorými by si zabezpečili základné životné podmienky.

„Mladému dospelému podľa § 65 písm. b) sa poskytuje jednorazový príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého, a to na

zabezpečenie bývania, vecí súvisiacich s bývaním a prípravy na povolanie mladého dospelého. Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa poskytuje pri odchode z centra, ak v dohode podľa § 55 ods. 5 nie je dohodnuté inak. Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa poskytuje iba raz.

Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého poskytuje centrum

- a) peňažnou formou,
- b) vecnou formou alebo
- c) kombinovanou formou.

Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa poskytuje v ustanovenej výške, najviac vo výške 15-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, a vypláť sa mladému dospelému najneskôr v deň jeho odchodu z centra.

Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa neposkytuje, ak sa v čase skončenia vykonávania pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti mladý dospelý zdržiava bez súhlasu centra mimo centra, je vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby“ (Zákon č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, §68).

„Obec poskytne mladému dospelému, ktorému vznikol nárok na poskytnutie príspevku podľa § 68, príspevok na osamostatnenie sa mladého dospelého vo výške 30 % príspevku podľa § 68 ods. 3, ak

- a) o príspevok požiada do 30 dní po skončení vykonávania opatrení podľa § 55 ods. 1 a

- b) mal trvalý pobyt na území obce v čase jeho umiestnenia do centra.

Príspevok na osamostatnenie sa mladého dospelého poskytuje obec

- a) peňažnou formou,
- b) vecnou formou alebo
- c) kombinovanou formou.

Obec môže rozhodnúť, že príspevok na osamostatnenie sa mladého dospelého bude poskytnutý vo viacerých splátkach; plná výška príspevku musí byť poskytnutá najneskôr do šiestich mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia“ (Zákon č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, §69).

Domovy na polceste

V období prvého roku po odchode z ústavnej starostlivosti mladí ľudia často striedajú bývanie – ide len o krátkodobé prenájmy (obdobie hľadania). Až po nejakom čase dochádza k nájdeniu stabilnejšieho ubytovania, pričom sa to vzťahuje najmä na tých, ktorí dokážu počas prvého roka sporiť a zodpovedne sa stavať k otázke svojho bývania. Napriek začiatkovej neistote a strachu o vlastné zázemie, je stabilné bývanie dôležitým medzníkom pre odchovancov ústavnej starostlivosti, nakoľko sa tým zvyšuje ich pocit spokojnosti s vlastným usporiadaním svojho života (Lukšík, Škoviera, Hargašová, Fico, 2017).

„V domove na polceste sa poskytuje sociálna služba na určitý čas fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a) a i), ktorá nemá zabezpečené ubytovanie po skončení poskytovania sociálnej služby v inom zariadení, po skončení náhradnej starostlivosti alebo po skončení ochrannej výchovy.

Podpora od neziskových organizácií a občianskych združení OZ Záležím

Od roku 2016 každoročne prebieha projekt pod názvom „Vodičské preukazy pre deti z detských domovov“, ktorý zastrešuje Občianske združenie Záležím nám v spolupráci so slovenskými automobilkami. Aktuálne teda prebieha už tretí ročník tohto unikátneho projektu. Zapojiť sa môžu mladí dospelí, ktorí žijú v ústavnej starostlivosti a samozrejme na to dosiahli požadovaný vek. Potrebujú k tomu len vyplniť formulár, ktorý je uverejnený na stránke spomínaného občianskeho združenia a popísať svoju motiváciu – v čom by mu získanie vodičského preukazu mohlo pomôcť a prečo by práve jeho prihláška mala byť zaradená medzi tie, ktorých odosielatelia dostanú šancu.

(<https://vodicskepreukazy.sk/>).

Úsmev ako dar – Spoločnosť priateľov detí z detských domovov

Najznámejšia organizácia, ktorá sa už niekoľko rokov snaží pomáhať nielen deťom z detských domovov, ale aj mladým dospelým, ktorí z ústavnej starostlivosti odchádzajú, alebo už odišli je spoločnosť Úsmev ako dar.

(<https://www.usmev.sk/o-nas/nase-poslanie-a-filozofia>).

Vo svojej činnosti sa aktívne zaoberajú pomocou mladým ľuďom a počas posledných rokov pracovali na mnohých projektoch, ktorých úlohou bolo zmierniť ich obavy a strach z prechodu do samostatného života.

Spoločnosť priateľov detí z detských domovov sa už niekoľko rokov snaží pomáhať nielen deťom, ktoré ešte stále vyrastajú v ústavnej starostlivosti, ale aj mladým ľuďom, ktorí už opustili brány centier pre deti a rodiny.

Fond Pipi Dlhá Pančucha

Od roku 1995 funguje fond Pipi Dlhej Pančuchy, ktorý zabezpečuje štipendiá nielen pre vysokoškolských študentov pochádzajúcich z náhradnej starostlivosti, ale rovnako aj stredoškólakom v polovičnej čiastke.

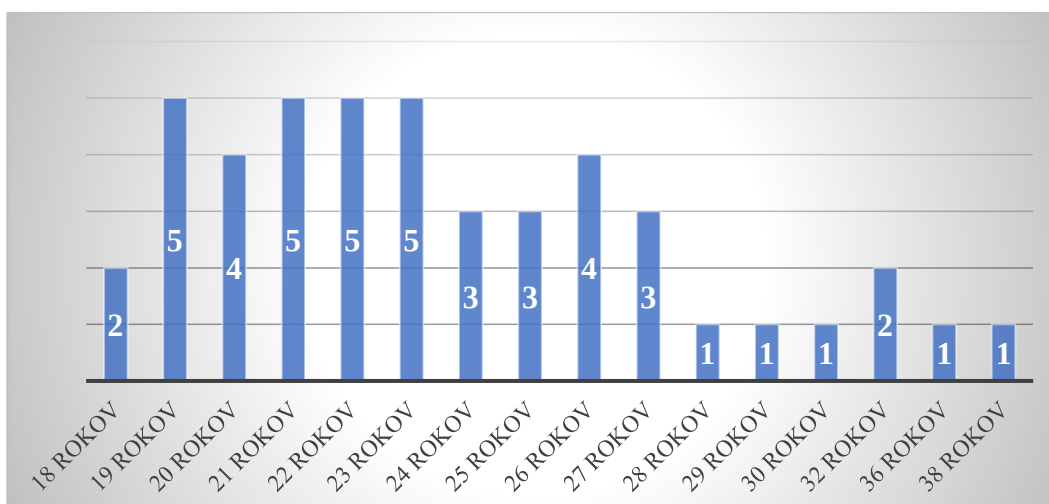
Fond spadá pod štipendijný program *Vzdelávaním k úspechu* a posledných pár rokov je partnerom Úsmevu ako dar hlavne Nadácia Slovenskej Sporiteľne, ktorá každoročne tento projekt podporuje (<https://www.slsp.sk/sk/nadacia/podporujeme/vzdelavanie>).

Občianskych združení, projektov, ktoré sa zameriavajú na pomoc a odporu mladých dospelých po odchode z ústavnej starostlivosti je viac. V našom príspevku sme spomenuli len niektoré. V závere nemožno zabudnúť na Stredisko evanjelickej diakonie – dom na polceste, ktoré je tiež zamerané na pomoc mladým dospelým opúšťajúcich ústavnú výchovu.

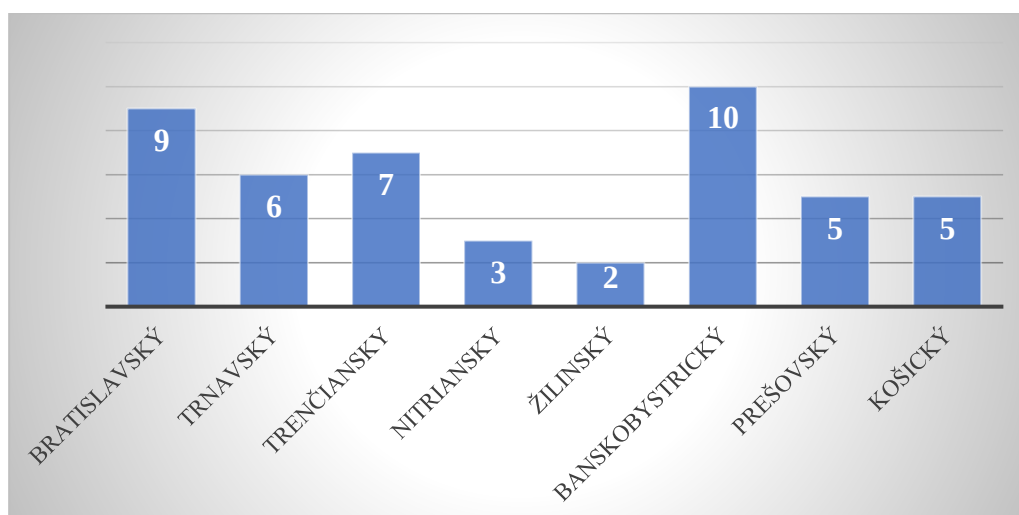
2 Vybrané empirické zistenia

V marci 2019 sme realizovali výskum na vzorke 47 respondentov. Nášho výskumu sa zúčastnilo 27 mužov (57%) a 20 žien (43%), bývalých chovancov detských domovov na Slovensku. Výskum sme realizovali online formou prostredníctvom dotazníkov. Cieľom nášho výskumu bolo zistiť, kto mladým dospelým pomohol/pomáha pri osamostatňovaní po ukončení náhradnej ústavnej starostlivosti.

Graf 1 Rozdelenie respondentov podľa veku

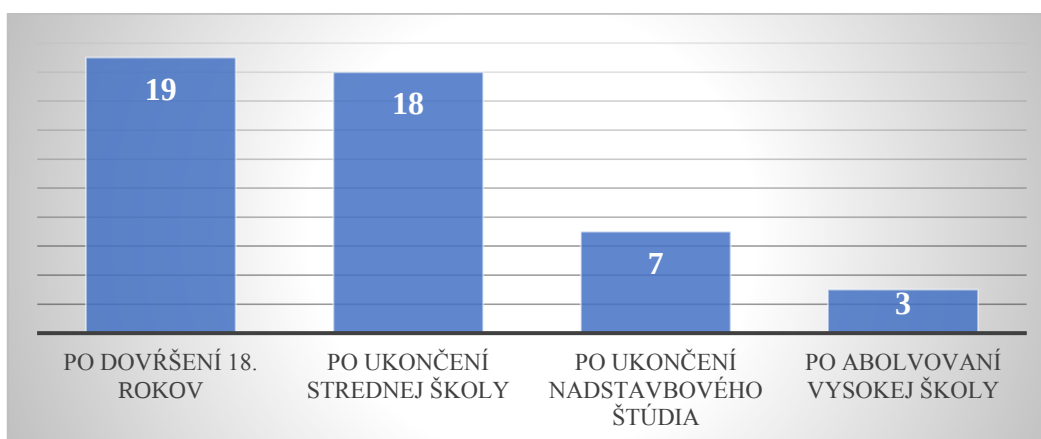

Graf 2 Rozdelenie respondentov podľa kraja

Najvyšší počet respondentov – 10 (21,3%) bol z Banskobystrického kraja a najnižší počet – 2 (4,3%) sme zaznamenali v Žilinskom kraji.

Graf 3 Vek pri odchode z ústavnej starostlivosti

Najviac respondentov – 19 (40,4%) odišlo z ústavnej starostlivosti po dosiahnutí plnoletosti. Dôvodov môže byť viac, sme však toho názoru, že viacerým mladých ľudí lákala práve sloboda. 18 respondentov (38,3%) odišlo z ústavnej starostlivosti až po ukončení stredoškolského vzdelania.

Tabuľka 1 Pomoc mladým dospelým zo strany detského domova

Oblasť pomoci	počet	%
Žiadna	19	40,4
Bývanie	7	14,9
Financie	5	10,6
Bývanie a zamestnanie	3	6,4
Zamestnanie	3	6,4
Nájsť biologických rodičov	3	6,4
Spolu	40	85,1

Vzhľadom na opakujúce sa odpovede respondentov, sme otvorenú otázku kvôli lepšej prehľadnosti spracovali do formy tabuľky. Zarazil nás počet 19 (40,4%) respondentov, ktorí uviedli, že žiadnu pomoc zo strany detského domova pri svojom osamostatnení nedostali. Pokladáme za dôležité podporovať mladých dospelých v súvislosti s aktívnym hľadaním zamestnania a bývania. Je náročné si len predstaviť situáciu tých, ktorí ani len netušia, kam ísť a na koho sa po odchode z ústavnej starostlivosti obrátiť.

Tabuľka 2 Ťažkosti mladých dospelých pri odchode z ústavnej starostlivosti

Alternatíva	počet	%
vybavovanie úradných vecí	33	70,2
zvyknúť si na samostatný život	25	53,2
nájsť si zamestnanie	22	46,8
nájsť si bývanie	18	38,3
Spolu	98	Presahuje 100%

V tejto otázke mali respondenti možnosť označiť viac odpovedí. Z možností, ktoré sme im dali, najčastejšie vyberali „*vybavovanie úradných vecí*“. Je zrejmé, že táto oblasť je pre nich najproblematickejšia práve z dôvodu ich veľmi nízkej zainteresovanosti do riešenia vecí týkajúcich sa úradov. Dôležité je podotknúť aj fakt, že mladí dospelí majú podľa uvedených výsledkov problémy v každej zo spomínaných oblastí.

Tabuľka 3 Využitie finančných prostriedkov poskytnutých pri odchode z ústavnej starostlivosti

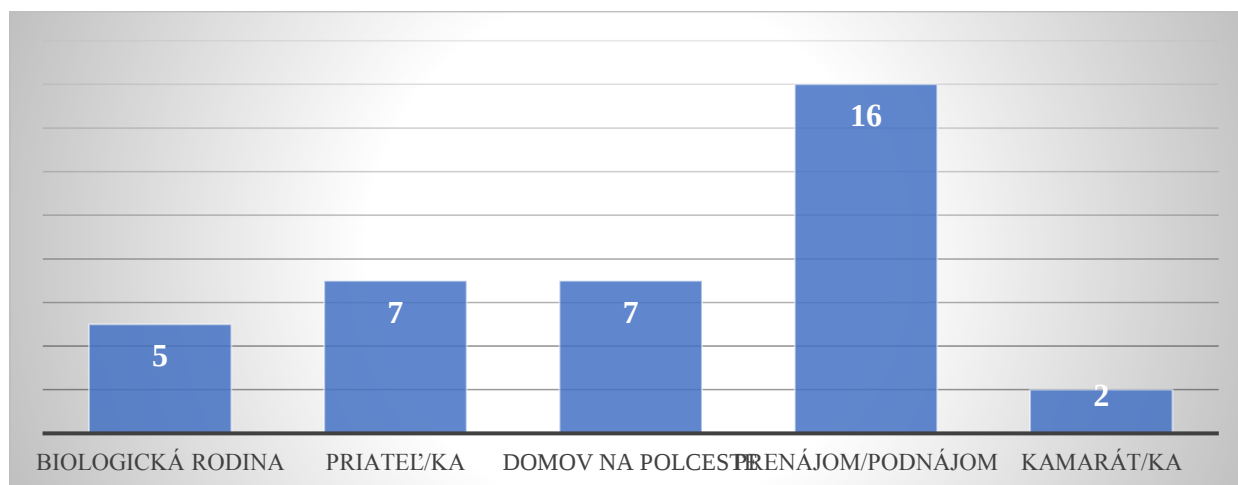
Alternatíva	počet	%
bývanie/zariadenie	20	42,6
cigarety/alkohol/drogy	13	27,7
oblečenie	12	25,6
strava	8	17
cestovné za biologickú rodinu	7	14,9
sporenie	6	12,8
elektronika	6	12,8
darčeky pre kamarátov a biologickú rodinu	4	8,5
„minul/a“	4	8,5
Spolu	80	Presahuje 100%

Nakoľko išlo o otvorenú otázku, odpovede sme uviedli do oblastí. Niektoré výpovede sme rozdelili z dôvodu, že obsahovo patrili do viacerých oblastí. Tým pádom výpočet presahuje 100%.

Až 20 mladých dospelých (42,6%) využilo odchodné na zabezpečenie si bývania – zaplatenie prenájmu, príp. zabezpečenie zariadenia do bytu. Pozitívom je, že mladí ľudia napriek svojej nepripravenosti dokážu myslieť na najpodstatnejší „výdavok“ samostatného fungovania – na strechu nad hlavou. Tu sa však tiež vynára pochybnosť spočívajúca v dĺžke ich zotrvania v prenájme. Peniaze, ktoré pri odchode dostanú im zabezpečia maximálne zaplatenie depozitu a dva mesiace nájmu. Ak si hneď nenájdu prácu, príp. nemajú našetrenú nejakú čiastku peňazí, ich sen o prvom bývaní sa ľahko môže zmeniť na hľadanie organizácií poskytujúcich ubytovanie.

13 mladých dospelých (27,7%) priznalo, že svoje „štartovné“ minuli prevažne na alkohol, cigarety a drogy. Ich túžba „užiť si“ a byť slobodný je častokrát to, čo ich najviac láka odísť z ústavnej starostlivosti napriek nedokončenému vzdelaniu.

Graf 4 Aktuálne bývanie mladých dospelých, ktorí odišli z ústavnej starostlivosti

Aktuálne žije 16 opýtaných respondentov (34%) v prenájme. Počet sa stotožňuje s predchádzajúcim grafom, ktorý je zameraný na prvé kroky odchovancov po ich odchode z ústavnej starostlivosti. Oproti predchádzajúcemu grafu klesol počet mladých dospelých žijúcich nielen v domovoch na polceste – z 12 (25,5%) na 7 (14,9%), ale aj tých, ktorí žijú so svojou biologickou rodinou – z 12 (25,5%) na 5 (10,6%).

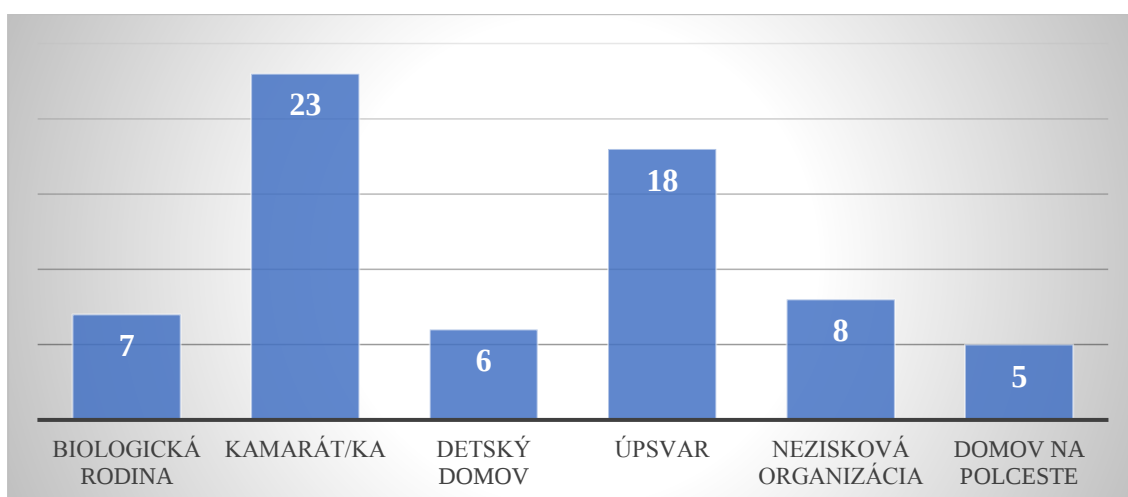
Naopak vzrástol počet týkajúci sa bývania s priateľom/priateľkou – zo 4 (8,5%) na 7 (14,9%). Môžeme však len hádať, kam sa v súvislosti s bývaním presunuli.

Odpovede nám respondenti uvádzali aj v možnosti „iné“:

- 6 mladí dospelí bývajú na ubytovni - 12,8%,
- 2 majú vlastné bývanie – 4,3%,
- a 2 skončili na ulici – 4,3%.

Otázka bývania patrí medzi najproblematickejšie oblasti, ktoré mladí dospelí musia bezodkladne riešiť ihneď po svojom odchode z ústavnej starostlivosti. Nie všetci si však dokážu stabilné ubytovanie udržať čo najdlhšiu dobu. V našom výskume sme zistili, že zo 47 respondentov žijú 2 na ulici. Je preto otázne, koľko mladých dospelých z ústavnej starostlivosti žije celkovo bez domova.

Graf 5 Koho mladí dospelí požiadajú v ťažkej situácii o pomoc

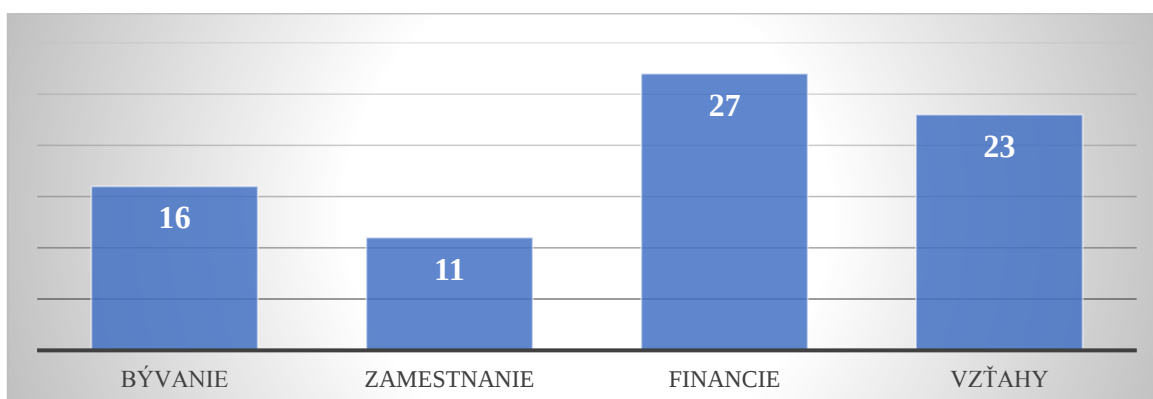
Respondentov sme sa opýtali na situácie, v ktorých potrebovali/potrebojú pomoc. Zaujímalo nás, na koho by sa obrátili s prosbou akéhokoľvek typu.

Takmer polovica respondentov 23 (48,9%) prejavilo svoju dôveru voči kamarátovi/kamarátke. Ich dôvera najmä voči dospelým je častokrát narušená, čo sa spája hlavne s ich biologickou rodinou. Najdôležitejší ľudia ich sklamali v období, keď to najviac potrebovali. Práve kamaráti sa pre väčšinu z nich stávajú viac ako vlastná rodina. Je preto pochopiteľné, že by sa v prípade potreby obrátili práve na priateľov.

Okrem skupín ľudí uvedených v tabuľke, mladí dospelí uvádzali aj kolegov v práci, čo potvrdzuje výpoveď jedného z nich: *„podporu dostávam v práci, pretože mám super kolektív a vedľa ma vypočuť, nepotrebujem materiálnu pomoc, ale psychickú podporu.“*

Rovnako nezabudli spomenúť ani vychovávateľky, s ktorými majú niektorí odchovanci vybudovaný úprimný vzťah (*„pretože je ako moja mama“*) a ich kontakt nekončí ani ich odchodom z ústavnej starostlivosti.

Graf 6 Oblasti, v ktorých by mladí dospelí aktuálne uvítali pomoc

Viac ako polovica opýtaných - 27 mladých dospelých (57,4%) aktuálne stráda finančnú pomoc, ktorá sa v ich prípade týka najmä dlhov a exekúcií. Nakoľko mnohí z nich nemajú dostatočnú finančnú gramotnosť, veľmi ľahko sa dajú „namotať“ na rýchle pôžičky. Neuvedomujú si však dôsledky svojho konania a veľmi ľahko sa dostanú do bludného kruhu plného nezaplatených účtov.

3 Diskusia

Mladí dospelí z ústavnej starostlivosti tvoria špecifickú skupinu ľudí, ktorí sa v pomerne mladom veku musia sami postaviť na vlastné nohy. Niektorí majú oporu vo vychovávateľke, priateľoch alebo učiteľoch. No nájdu sa medzi nimi aj takí, ktorým nemá kto podať pomocnú ruku. Nemožno pritom jednoznačne poukázať na najproblematickejšiu oblasť, nakoľko každá jedna spôsobuje mladým dospelým ťažkosti. Mnohí sú finančne negramotní, ďalší nevedia ako fungujú jednotlivé úrady a iní si nedokážu zabezpečiť ani bývanie a zamestnanie.

Preto považujeme za dôležité informovať spoločnosť o týchto mladých ľuďoch a ich problémoch. Dôležité v oblasti pomoci a podpory mladým dospelým po ukončení náhradnej ústavnej starostlivosti je dosiahnuť spoločenskú a pracovnú integráciu. Nechceme konštatovať, že v mnohých prípadoch sú to ľudia dlhodobo sociálne závislí na pomoci, sociálne izolovaní, či emocionálne narušení. Ďalšie zmeny sú nevyhnutné aj v náhradnej starostlivosti. Nad zmenami, ktoré v oblasti náhradnej starostlivosti o opustené deti prebiehajú už viac ako dvadsať rokov sa treba v odbornej verejnosti zamyslieť, prehodnotiť ich, či zaviesť ďalšie. Viac priestoru treba venovať motivácii k vzdelaniu, finančnej gramotnosti a životu v komunite, vytváraniu a udržiavaniu sociálnych vzťahov, učeniu ako riešiť konflikty... To všetko sú výzvy nielen pre odborníkov v náhradnej starostlivosti, ale pre všetkých, ktorí prichádzajú do kontaktu s touto skupinou mladých ľudí.

Literatúra

- BELKOVÁ, V. 2005. *Transformácia detských domovov a pregraduálna príprava sociálnych pedagógov*. In HRONCOVÁ, J. 2005. *Zborník vedeckovýskumných prác katedry pedagogiky (1)*. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2005. 215 s. ISBN 80-8083-162-9
- KASANOVÁ, A. 2008. *Sprievodca sociálneho pracovníka. I. Rodina a deti*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, 2008. 449 s. ISBN 978-80-8094-277-9
- LUKŠÍK, I., ŠKOVIERA, A., HARGAŠOVÁ, L., FICO, M. 2017. *Kvalita života detí a mladých ľudí v ústavnej starostlivosti*. Trnavská univerzita v Trnave : Pedagogická fakulta, 2017. 152 s. ISBN 978-80-568-0077-5
- Zákon č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 68 a 69
- <http://branadozivota.sk/o-nas-2/>
- <http://www.domnapolceste.sk/>
- <https://www.ia.gov.sk/sk/dopytovo-orientovane-projekty/programove-obdobie-2007-20133/podporene-projekty/sos-program-pre-mladych-dospelych1>
- <http://www.relevant.sk/>
- <https://www.slsp.sk/sk/nadacia/podporujeme/vzdelavanie>
- <https://www.usmev.sk/deti-v-domovoch/fond-pipi-dlha-pancucha>
- <https://www.usmev.sk/mladi-dospeli?start=8>
- <https://vodicskepreukazy.sk/>

Názov: ***Zborník vedeckovýskumných prác
Katedry pedagogiky (15)***

Vydanie: **prvé**

Rozsah: **280 strán**

Náklad: **150 ks**

Formát: **A5**

Vydavateľ: **BELIANUM, Vydavateľstvo UMB v Banskej Bystrici**

Tlač: **Equilibria s.r.o., Košice**

ISBN 978-80-557-1599-5.